

ПРАВОВА КОМУНІКАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Сучасні світові глобалізаційні процеси та нова інформаційна парадигма як сукупність фундаментальних наукових настанов, уявлень і термінів підтверджують тезу про те, що в інноваційних системах ключовим компонентом виступає не феномен «інформація», а категорія «комунікація» в якій інформація є лише однією із складових. Не випадково відомий французький соціолог Ж. Бодрійяра характеризував нашу епоху як епоху «екстазу комунікацій». На користь цього свідчить той факт, що ідеєю фундаментального людського «права на комунікацію» починають все більше й більше цікавитися вчені різних галузей знання: соціологи, філософи, політологи, теоретики-правознавці.

З точки зору теорії права та науки як такої комунікація виступає невід'ємним компонентом соціального, бо навіть становлення особистості стало можливим завдяки її здатності до спілкування, обміну інформацією. Людина насамперед «комунікативна» і налаштована на різні форми і способи комунікації (спілкування). Характеризуючи правову державу, видатний американський соціолог Т. Парсонс підкреслював важливу конструктивну, об'єднуючу роль правової комунікації в становленні і розвитку сфер діяльності, функціонуванні соціальних систем, наголошуючи при цьому, що дивовижна складність сфер діяльності неможлива без відносно стабільних символічних систем, а останні створюються і діють виключно завдяки постійним процесам комунікації. Загальновідомо, що комунікація розглядається і як передача інформації від однієї системи (індивід, група, установа, організація) до іншої за допомогою спеціальних матеріальних носіїв, сигналів, і як процес соціальної взаємодії, спілкування з метою отримання бажаних результатів.

Серед науковців, які досліджували проблеми розвитку комунікаційних складових в умовах глобалізації інформаційного простору, праці яких не тільки не втратили своєї актуальності, а й набувають сьогодні нового звучання, слід назвати

Д. Белла, З. Бжезинського, У. Блека, Н. Віннера, Б. Гейтса, К. Дойча, А. Тоффлера, М. Хайлу та ін. Розробник комунікативної теорії права А. В. Полякова називає комунікацію свого роду «атом» соціальності, а правову комунікацію розглядає у вигляді процесу, що поєднує внутрішній світ людини, його когнітивні цінності і вольові характеристики. Крім того, фахівці все частіше висловлюють думку, що за межами комунікації «соціальне» взагалі не існує, а наведені науковцями обґрунтування дають підстави зробити висновок про те, що формування загальносоціологічної теорії – комунікативної теорії суспільства, у якій правова комунікація у системі соціальних комунікацій, глобалізованому світовому інформаційному просторі та правових системах сучасності виступає ключовим компонентом утворення нового комунікаційного порядку, цивілізаційного розвитку інноваційних структур.

Інноваційними стають і практики інформаційного забезпечення права та його зворотного впливу на життя суспільства. Сучасні організаційно-технологічні процеси, що відбуваються в глобальній інформаційній інфраструктурі та мережі Інтернет, відчутно впливають на міжнародний інформаційний, науковий, практичний обмін, завдяки ним створюються й нові комунікаційні можливості. Зокрема, всі правові цінності визначаються простором правової комунікації. Без цього не можливо вирішити завдання входження України в інформаційну цивілізацію, в сім'ю технологічно та економічно сильних країн на правах повноцінного учасника світового інноваційного середовища зі збереженням політичної незалежності, національної самобутності і культурних традицій.

Глобалізація правової комунікації проявляється і в міжнародно-правовому регулюванні інформаційних процесів, зокрема, через: утворення спеціалізованих структур Організації Об'єднаних Націй; формування національних комунікаційно-правових моделей національних адоптацій інноваційних систем до кращого зарубіжного досвіду; розбудову мереж правової комунікації на рівні регіонів (енергетичний омбудсмен, бот-юрист, on-line адвокат, грантрастингові центри тощо).

Сьогодні також є базовим компонентом розробки і запровадження системні комунікації електронних каналів взаємодії держави і особистості, удосконаленні національних і регіональних мереж управління й зв'язків із громадським суспільством. Зокрема, за концепцією «Digital era governance» (управління епохи цифрових технологій) в Україні діє е-врядування, що передбачає зворотній зв'язок у соціально-правовій комунікації держави і громадянина, забезпечує розвиток транспарентності системи публічного управління.

У правовій комунікації стає превалюючим соціальний аспект, зокрема, надається безоплатна правова допомога для громадян та юридичних осіб; юридичні консультації, коментарі; роз'яснення нових положень нормативно-правових актів; забезпечується доступ громадян до центрів, правових бюро, юридичних клінік.

Мережевість сфери правової комунікації розширюється за рахунок впливу громадських правових організацій. Зокрема, на кінець 2016 р. за даними Мін'юсту в Україні існує майже 4000 громадських об'єднань (всеукраїнських, регіональних, міських), які беруть участь у дослідженні потреб України в правовій регламентації окремих процесів, підготовці нормативних актів, поширенні серед споживачів цієї інформації. Серед таких правових об'єднань слід назвати Асоціацію правників України, Союз юристів України, Всеукраїнські громадські організації «Передові правові ініціативи», «Еліта держави», правові аналітичні служби Центр демократії та верховенства права (CEDEM), Центр підтримки громадських ініціатив, Міжнародний центр перспективних досліджень, Центр політико-правових реформ, Центр політичних студій та аналітики «ЕЙДОС» та ін.

Таким чином, в умовах глобалізації всі вищезазвані соціально-комунікаційні правові структури активно працюють в системі міжнародної правової комунікації – завдяки опрацюванню і розробці спільних правових актів (міжнародні конвенції, договори, проекти), участі в роботі міжнародних правових організацій.

Підсумовуючи, зазначимо: 1. комунікація – це об'єднуючий компонент будь-якого суспільства, його внутрішній зміст, умова і форма існування

соціального в цілому і права зокрема, онтологічна підстава життя соціуму;

2. правова комунікація виступає не тільки феноменом права, а й спілкування;
3. із позицій загальної теорії права та науки соціальних комунікацій її слід розглядати не просто як правову взаємодію, а й як врегульований нормами права акт спілкування, інтерактивний діалог між суб'єктами права, що реалізується за допомогою мови та інших знакових систем;
4. правова комунікація забезпечує реальний зв'язок між особистістю і державою, між юридичними особами і державою, а також міждержавні зв'язки у правничій сфері;
5. правова система нормативно регламентує соціальне життя, а її відкритість і постійна готовність до діалогу і є основною властивістю правової комунікації, що слід розглядати як ключовий компонент розвитку національних інноваційних систем.

Бистрова Юлія Вікторівна – канд. наук із соціал. комунікацій, науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України